

J. P.

**"Bergbau, Steinbruchtätigkeit und
Hüttenwesen", R. J. Forbes, [w:]
"Archaeologia Homerica", T. 2,
Göttingen 1967 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/1, 187-188

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dalej katalog zawiera wykaz eksponowanych skrzyń okutych żelazem, pochodzących z Europy (od XIV w.), różnego rodzaju ciekawe eksponaty łączące się z żelazem (np. fragment meteorytu, próbki rud, żelazny instrument z Konga itp.) oraz przedmioty kultowe wykonane z żelaza. Obszerny dział stanowią żelazne części uzbrojenia, pochodzące zarówno z Europy, jak i Azji (m.in. miecze japońskie i krisy malajskie) oraz Afryki, a także niektóre przedmioty żelazne, pochodzące z okresu obu wojen światowych (np. żelazne monety z Polski i Albanii).

Ponadto wystawa obejmowała akcesoria myśliwskie oraz dawne druki dotyczące przeróbki żelaza, poczynając od *De re metallica* Agricoli (1556 r.), oraz dzieła sztuki, dawne i współczesne, związane w jakiś sposób z żelazem.

Katalog kończy się bibliografią źródeł cytowanych w tekście oraz kilkoma ogólnymi fotografiami wystawy.

W opisie eksponatów zamieszczono — obok nazwy przedmiotu — jego pochodzenie i datowanie, materiał, wymiary, nazwę muzeum, w którego okaz został wypożyczony, oraz — dla współczesnych nam dzieł sztuki — nazwisko wykonawcy. Dla niektórych zabytków dołączono krótkie opracowanie oraz bibliografię.

Poważną zaletą tego starannie opracowanego katalogu jest forma zewnętrzna: świetne ilustracje i papier wysokiej jakości.

Katalog wystawy w Houston powinien zwrócić uwagę wszystkich zainteresowanych historią techniki i muzealnictwem technicznym. Nie tylko stanowi on bowiem wzór sposobu opracowania, lecz także zwraca uwagę na nowe możliwości muzeum technicznego, polegające na wyeksponowaniu piękna formy przedmiotów — nawet użytkowych — z metalu. Jest to równocześnie nowy sposób oddziaływania na rozwój kultury technicznej, co ma szczególnie duże — choć dotąd niedocenione — znaczenie dla naszego przemysłu.

Jerzy Piaskowski

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

R. J. Forbes, *Bergbau, Steinbruchtätigkeit und Hüttenwesen*. W pracy zbiorowej: *Archaeologia Homerica*. T. 2. Göttingen 1967, ss. K1—K43.

W serii trzech tomów poświęconych dziełu Homera, przygotowanych przez Niemiecki Instytut Archeologiczny, znalazł się rozdział poświęcony dawnej technice, a ściślej górnictwu i hutnictwu oraz obróbce kamienia. Rozdział ten opracował prof. R. J. Forbes, autor wielu obszernych prac z zakresu techniki starożytności¹.

Na wstępie rozdziału omówiono początki obróbki metali rodzimych w późnej fazie neolitu oraz początki obróbki kamienia dla celów budowlanych, a następnie prof. Forbes przedstawił występowanie rud metali, obsydianu, siarki, szmerglu, węgla brunatnego oraz kamieni szlachetnych na obszarze Morza Egejskiego i w Azji Mniejszej. Wstępną część kończą ogólne wiadomości o technice wytopu metali.

Następnie omówiono wszystkie zawarte w poemacie Homera wzmianki dotyczące metali i ich stopów: złota i elektronu, srebra i ołowiu, miedzi i brązu, cyny i żelaza. Brąz jako surowiec do wyrobu broni wspomniany jest tam aż 350 razy, złoto — 32, żelazo — 21 i cyna — 3 razy. Ponadto też drogi rozpowszechniania metali w rejonie Morza Śródziemnego, a w końcu omówiono metody przeróbki metali.

Prof. Forbes opiera się głównie na źródłach pisanych, niekiedy jednak powołuje

¹ Por. recenzje i notatki o pracach prof. Forbesa w nrach 1/1958 (s. 175), 2/1958 (s. 314), 3—4/1960 (s. 438) i 1/1964 (s. 88) „Kwartalnika”.

się na analizy dawnych stopów; wzmianki te są bardzo nieliczne i wskazują, jak bardzo mała jest ilość tego rodzaju badań.

Cennym uzupełnieniem pracy jest słownik greckich wyrażań związanych z jej tematem, zawierający 97 haseł.

J. P.

TRZY NOWOŚCI ANGIELSKIEJ BIBLIOTEKI MYŚLI PEDAGOGICZNEJ

Cyril Winn, Maurice L. Jacks, *Aristotle. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 128, ilustr. 4.

M. R. Heafford, *Pestalozzi. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 112, ilustr. 1.

M. V. C. Jeffreys, *John Locke: Prophet of Common Sense. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 128.

W serii *The Library of Educational Thought* prowadzonej przez C. H. Dobinsona, która świeżo, atrakcyjnie i pożytecznie popularyzuje historię myśli pedagogicznej, ukazały się w ubiegłym roku trzy książki: *Arystoteles*, *Pestalozzi*, *John Locke*, wszystkie zestawiające ich poglądy z myślą współczesną; stąd jednakowo brzmiący podtytuł tych książek.

Może najbardziej interesująca pierwsza praca wychodzi od ogólnej charakterystyki umysłowości Arystotelesa, która obejmowała całość ówczesnej wiedzy ludzkiej. Wyróżniał szczególnie Arystoteles wiedzę biologiczną i stworzył podstawy etyki. Dlatego też jego poglądy pedagogiczne były o wiele bardziej racjonalne, niż poglądy jego mentora — Platona. Są one jednak bardzo rozproszone w pismach Arystotelesa, a tym samym o wiele trudniej dostępne.

Omawiana książka, dzieło dwóch autorów zasłużonych na polu pedagogiki, obu przy tym kompetentnych w sprawach wykładu filozofii Arystotelesa, zbiera i przedstawia jego poglądy na edukację w lapidarnych tłumaczeniach i niecodziennym zestawieniu ze współczesnymi pojęciami z tej dziedziny, pojęciami ogólnie przyjętymi ale, być może, właśnie tym bardziej problematycznymi.

Książkę Heafforda otwiera życiorys Pestalozziego, w którym podkreślono rolę wszystkich tych czynników, które miały wpływ na rozwój jego poglądów. Przedstawiono także historię jego instytucji kształcenia. Następnie autor w sposób systematyczny prezentuje najważniejsze pedagogiczne poglądy Pestalozziego: poczynając od analizy różnych aspektów jego *Metody*, przechodzi dalej do rozważań nad pewnymi cechami teorii Pestalozziego, mającymi szczególne znaczenie — nad jego poglądami na dyscyplinę, na rolę nauczycieli i rodziców, na kształcenie ogólne i zawodowe.

Poglądy Locke'a na edukację miały wielki wpływ zarówno w Anglii, jak za granicą. Celem książki Jeffreysa jest przedstawienie ich w kontekście jego myśli filozoficznej, ponieważ Locke jako filozof właśnie zdobył sobie trwałe miejsce w historii. Pewną uwagę poświęca się również związkom Locke'a z „przebiegłym” politykiem lordem Shaftesbury, bez którego kariera Locke'a potoczyłaby się zupełnie inaczej. Autorem książki jest emerytowany profesor pedagogiki uniwersytetu w Birmingham, władający pełnym urokiem stylem wykładu.

John Plamenatz, *Man and Society*. T. 1: *Machiavelli through Rousseau*. T. 2: *Bentham through Marx*. McGraw-Hill, New York 1963, ss. 480 + 408.

Autor stara się zanalizować „wyobrażenia człowieka cywilizacji zachodniej o samym sobie i swoim środowisku społecznym”. Poddaje badaniu założenia i poglądy wybitnych teoretyków myśli politycznej i społecznej od Machiavellego do Mar-